

Polacy o marszu 4 czerwca

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

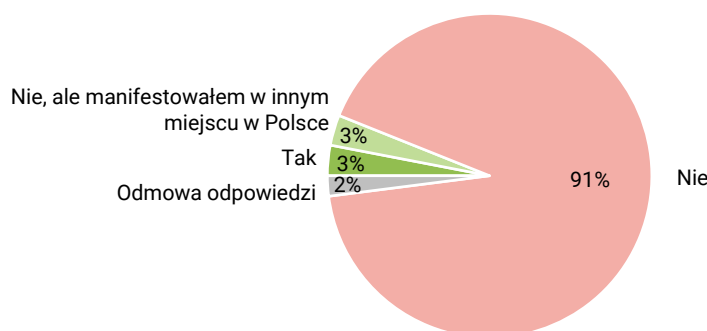
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W rocznicę pierwszych, po okresie komunizmu, częściowo wolnych wyborów do parlamentu z 1989 roku, z inicjatywy Platformy Obywatelskiej odbył się w Warszawie protestacyjny, antyrządowy marsz. Pochód rozpoczął się o godz. 12:00 na placu na Rozdrożu, a zakończył o 15:30 na placu Zamkowym. Frekwencyjnie manifestacja kilkakrotnie przekroczyła oczekiwania organizatorów (przewidywano uczestnictwo około 50 tys., a potem 200 tys. osób), według różnych szacunków wzięło w niej udział od 300 tys. do 500 tys. uczestników. Rzeczniczka Metra Warszawskiego podała, że w dniu marszu tylko do godziny 13:00 obie linie metra przewiozły prawie 200 tys. dodatkowych pasażerów, a łącznie skorzystało z niego około 500 tys. pasażerów. Mogła być to zatem jedna z najliczniejszych manifestacji w historii III RP. Jednocześnie dużo mniejsze protesty, jeśli chodzi o skalę, odbywały się także w innych miastach. W czerwcowym sondażu¹ zapytaliśmy ankietowanych o ocenę marszu 4 czerwca w Warszawie, a także o manifestacje odbywające się w tym samym czasie w innych częściach kraju.

W skali ogółu badanych do udziału w marszu 4 czerwca w Warszawie przyznaje się 3% ankietowanych, dalsze 3% deklaruje, że wzięło udział w protestach w innych miastach. W sumie zatem 6% badanych identyfikuje się z celami tej manifestacji na tyle, że aktywnie w niej uczestniczyło lub chciałoby uczestniczyć.

CBOS

RYS. 1. Czy brał(a) Pan(i) udział w marszu 4 czerwca w Warszawie?

Odsetki nie sumują się do 100 ze względu na zaokrąglenie do jednostek

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (398) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 5 do 18 czerwca 2023 roku na próbie liczącej 1054 osoby (w tym: 59,3% metodą CAPI, 25,8% – CATI i 14,9% – CAWI).

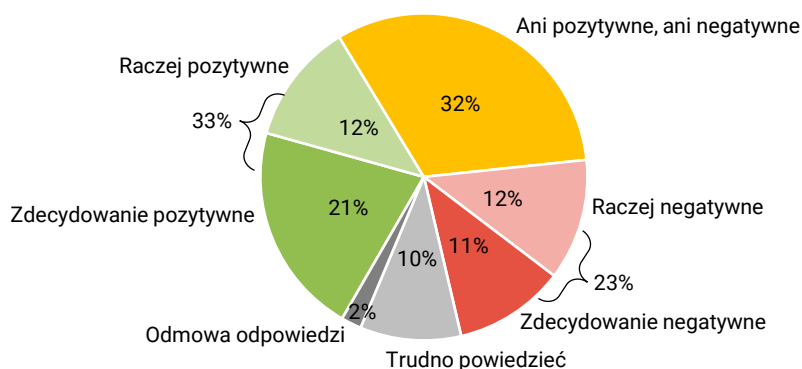
CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Co oczywiste, najwięcej rzeczywistych i potencjalnych uczestników tej manifestacji notujemy w największych miastach, liczących ponad 500 tys. mieszkańców (15%), w mniejszych – dużo mniej (1%–3%), ale znajdują się tacy także na wsi (2%).

Marsz 4 czerwca częściej wzbudzał w Polakach pozytywne (33%) niż negatywne (23%) emocje, przy czym uczucia pozytywne miały prawie dwukrotnie większą temperaturę, niż negatywne. Emocje zdecydowanie pozytywne zadeklarowało prawie dwa razy więcej badanych (21%) niż umiarkowanie pozytywne (12%), gdy tymczasem skala uczuć negatywnych była wyrównana – podobne grupy respondentów wyraziły uczucia umiarkowanie negatywne (12%) i zdecydowanie negatywne (11%). Dla prawie jednej trzeciej dorosłych Polaków marsz 4 czerwca pozostaje sprawą obojętną i nie wzbudził w nich żadnych emocji (32%), dalsza jedna dziesiąta (10%) nie potrafi określić swojego doświadczenia.

CBOS

RYS. 2. Jakie emocje wzbudził w Panu(i) marsz 4 czerwca?

Pozytywnym nastawieniem wobec marszu wyróżniają przede wszystkim osoby o lewicowych (64%) i w mniejszym stopniu centrowych (43%) poglądach politycznych. Z zadowoleniem lub co najmniej akceptacją o marszu myśli ponad połowa osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (56%) i ponad dwie piąte biorących w nich udział tylko sporadycznie – kilka razy w roku (42%). Jeśli chodzi o zmienne socjodemograficzne, to pozytywnie ustosunkowują się do marszu 4 czerwca mieszkańcy największych aglomeracji (51%) oraz dużych miast, liczących od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców (37%). Zdecydowanie najczęściej są to osoby z wyższym wykształceniem (48%), o dochodach od 4000 na osobę w rodzinie (47%). Natomiast nie różnicuje pozytywnego stosunku do tej manifestacji płeć ani wiek, poza wyróżniającą się nieco dodatnim nastawieniem grupą osób w wieku 45–54 lata (41%). W grupach społeczno-zawodowych najbardziej pozytywnie o marszu myślą pracownicy administracyjno-biurowi (50%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (49%), osoby pracujące na własny rachunek (47%) oraz uczniowie i studenci (45%).

Natomiast negatywnie oceniają tę manifestację najczęściej respondenci o prawicowych poglądach politycznych (47%), blisko związani z Kościołem – uczestniczący w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (47%), a także – choć w mniejszym stopniu – raz w tygodniu (34%). Najczęściej negatywne emocje wobec manifestacji z 4 czerwca ujawniają osoby powyżej 65 roku życia (36%, przy 29% ocen pozytywnych) oraz o dekadę młodszy, w wieku 55–64 lata, choć wśród nich przeważa pozytywne nastawienie (28%, przy 31% emocji pozytywnych), najrzadziej zaś najmłodszy z ankietowanych, od 18 do 24 roku życia (9%, przy 34% głosów pozytywnych). Nieco częściej negatywne odczucia związane z tym marszem towarzyszą osobom gorzej wykształconym – z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (27%), a szczególnie zasadniczym zawodowym (31%). W grupach społeczno-zawodowych częściej niż przeciętnie o swoich negatywnych emocjach mówią emeryci (34%) i renciści (37%), średni personel i technicy (32%) oraz rolnicy (27%) – w tych grupach uczucia negatywne przeważają nad pozytywnymi.

Najbardziej wyraziste różnice w emocjonalnym postrzeganiu tego marszu wiążą się z poglądami politycznymi oraz częstością praktyk religijnych. Poglądy polityczne w oczywisty sposób przekładają się na sympatie partyjne. Negatywne emocje w większości wyraża jedynie elektorat rządzącej koalicji (58%) – wśród wyborców Prawa i Sprawiedliwości życzliwie temu marszowi przyglądało się zaledwie 3% badanych. Natomiast zdecydowanie pozytywnie myślą o marszu sympatycy partii opozycyjnych – Koalicji Obywatelskiej (85%), Trzeciej Drogi (75%) i Lewicy (62%). Spośród ugrupowań opozycyjnych jedynie zwolennicy Konfederacji WiN dystansują się wobec tej manifestacji (56% deklaracji obojętności), choć poza obojętnością przyglądali się jej raczej z życzliwością (22%), niż krytycyzmem (14%). Tę postawę podzielają również wyborcy niezdecydowani, niemający sprecyzowanych sympatii partyjnych. Z kolei osoby bierne politycznie i niewybierające się na wybory demonstrują przede wszystkim neutralność – z jednej strony 43% deklaruje obojętność, z drugiej odczucia negatywne i pozytywne równoważą się (po 17%).

TABELA 1

Jakie emocje wzbudził w Panu(i) marsz 4 czerwca?	Elektoraty ugrupowań politycznych					Niezdeterminowani	Niegłosujący
	PiS (wraz z SP i PR)	KO	Lewica	Trzecia Droga	Konfederacja WiN		
	w procentach						
Pozytywne	3	85	62	75	22	29	17
Ani pozytywne, ani negatywne	31	12	31	15	56	43	43
Negatywne	58	3	5	3	14	11	17
Trudno powiedzieć	8	0	2	7	6	16	19
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	2	1	5

Zapytaliśmy Polaków o najbardziej trafną, ich zdaniem, interpretację marszu 4 czerwca, czyli o to, czym dla nich przede wszystkim była ta manifestacja. Pytani mogli wybrać kilka najbardziej im odpowiadających wariantów odpowiedzi.

Ponad jedna piąta ankietowanych (21%) nie podjęła się interpretacji lub nie umiała ocenić charakteru manifestacji z 4 czerwca. Dodatkowo 4% badanych nie chciało ujawnić swych przekonań i odmówiło odpowiedzi na tak postawione pytanie. W sumie zatem odpowiedzi udzieliło trzy czwarte respondentów.

Dla dwóch piątych ankietowanych marsz 4 czerwca w Warszawie był przede wszystkim manifestacją obywateli niezadowolonych z obecnej władzy (40%) i generalnie była to odpowiedź wybierana najczęściej. Nieco ponad jedna piąta dorosłych Polaków (22%) zinterpretowała to wydarzenie jako indywidualny sukces polityczny głównego inicjatora tego marszu, szefa KO Donalda Tuska. Niespełna jedna piąta badanych (19%) zwróciła uwagę przede wszystkim na ustrojowy wymiar tej manifestacji, na to, że – ich zdaniem – była to manifestacja w obronie demokracji, za przynależnością Polski do UE i w obronie wartości, na straży których stoi UE. Takiemu samemu odsetkowi respondentów (19%) najbardziej odpowiadała prosta konstatacja, że był to po prostu marsz zwolenników opozycji. Tylko co 9 z ankietowanych (11%) podziela tezę rządowych mediów, że marsz 4 czerwca w Warszawie był przede wszystkim marszem nienawiści wymierzonym w rządzących i ich sympatyków.

CBOS

RYS. 3. Jak określił(a)by Pan(i) marsz 4 czerwca? Proszę wskazać te określenia, z którymi się Pan(i) zgadza

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać dowolną liczbę określeń

Dla osób o lewicowych poglądach politycznych manifestacja 4 czerwca była przede wszystkim marszem obywateli niezadowolonych z władzy (60%), a także marszem prodemokratycznym i pronijnym (36%). Natomiast wyborcy prawicy widzieli w nim przede wszystkim indywidualny sukces Donalda Tuska (37%) oraz w tle (z podobnymi odsetkami wskazań) – marsz politycznej opozycji (26%), obywateli nieusatysfakcjonowanych obecną władzą (24%), a także marsz nienawiści (23%).

Antyrządowy aspekt manifestacji 4 czerwca, czyli interpretacja, że był to marsz obywateli niezadowolonych z władzy, jest najważniejszy dla zwolenników wszystkich partii opozycyjnych. W największym stopniu dla wyborców KO (68% wskazań), którzy dostrzegają jeszcze kontekst ustrojowy i interpretują go jako marsz prodemokratyczny i proeuropejski (49%). Podobną ocenę podzielają również zwolennicy Lewicy (odpowiednio 56% i 36%). Zdeklarowani wyborcy Trzeciej Drogi, akceptując tę interpretację (odpowiednio 66% i 32%), częściej niż inni akcentują jeszcze wspólnotowy – jeśli chodzi o stronę opozycyjną – charakter tej manifestacji („marsz politycznej opozycji” – 29% wskazań). Natomiast sympatycy Konfederacji WiN dostrzegają w proteście 4 czerwca przede wszystkim marsz obywateli niezadowolonych z władzy (52%), a także na pierwszym planie stawiają jego inicjatora („marsz Donalda Tuska” – 31%).

TABELA 2

Jak określił(a)by Pan(i) marsz 4 czerwca?	Elektoraty ugrupowań politycznych					Niezdedy- dowani	Niegłosu- jący
	PiS (wraz z SP i PR)	KO	Lewica	Trzecia Droga	Konfede- racja WiN		
	w procentach						
Marsz obywateli niezadowolonych z władzy	16	68	56	66	52	43	33
Marsz Donalda Tuska	37	17	15	8	31	12	18
Marsz prodemokratyczny i proeuropejski	5	49	36	32	17	14	6
Marsz politycznej opozycji	26	21	12	29	20	15	13
Marsz nienawiści	30	3	3	0	7	3	8
Trudno powiedzieć	21	4	11	13	15	35	32
Odmowa odpowiedzi	1	0	2	0	2	2	8

Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać dowolną liczbę określeń

Natomiast wśród zdeklarowanych wyborców PiS i jego koalicjantów dominuje interpretacja, że manifestacja 4 czerwca w Warszawie była przede wszystkim „marszem Donalda Tuska” (37%). Znając przekazy rządowych mediów można przypuszczać, że zapewne stwierdzenie to dla co najmniej niektórych spośród nich ma charakter pejoratywny. Wśród wyborców PiS najsilniej spośród wszystkich elektoratów, a także wyborców niezdecydowanych oraz osób biernych politycznie, podzielana jest interpretacja, że marsz 4 czerwca był „marszem nienawiści” (30%) wymierzonym w rządzących i ich zwolenników.

Opracował

Krzysztof Pankowski